

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 344/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ammatillisen koulutuksen lähiope- tuksen määrästä ja laadusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimit-
tanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon ja Paula Risikon
/kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 344/2025 vp:

Kuinka paljon lähiopetusta toteutetaan eri ammatillisissa oppilaitoksissa ja min-
kälaiset
ovat oppilaitoskohtaiset erot lähiopetuksen määrissä,

miten varmistetaan jatkossa, että ammatillisesta oppilaitoksesta valmistuessaan
opiskelija
on saanut riittävät perustiedot ja -taidot sekä työelämävalmiudet ja ettei työnanta-
jalle jää
kohtuutonta määrää opetettavaa,

onko edellä kuvattua osaamistakuu-käytäntöä harkittu otettavaksi valtakunnal-
liseksi linjaukseksi, ja

miten seurataan ammatillisten opiskelijoiden poissaolojen määrää vähintäänkin
oppivelvollisuusiän piirissä olevien opiskelijoiden osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2027, 61 §) säättää jokaisen opiskelijan oikeudesta saada
sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten
ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen sekä tukee opiskelijoiden kehi-
tystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Koulutuksen
järjestäjän keskeinen tehtävä on opiskelijakohtaisesti arvioida opetuksen ja ohjauksen tarvetta ja
määrää. Opetusta ja ohjausta voidaan tarjota paitsi oppilaitoksissa, myös muissa oppimisympä-
ristöissä, kuten esimerkiksi työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.

Ammatillisen koulutuksen erityispiirteenä on opiskelun henkilökohtaistaminen (44 §) ja sen
mukanaan tuoma joustavuus. Opiskelijan yksilölliset tavoitteet ja tarpeet ohjaavat osaamisen
hankkimista erilaisissa oppimisympäristöissä ja -menetelmillä. Myös aika, jonka opiskelija

käyttää hankkiessaan osaamista voi vaihdella sen mukaan, kuinka tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito omaksutaan. Joustavuus on tarpeen, jotta koulutus soveltuisi eri tavoin oppiville. Ammatillisen koulutuksen opiskelijat ovat pohjakoulutuksen ja työmarkkina-asemansa osalta hyvin moninainen joukko, ja noin 2/3 ammatillisen koulutuksen opinnot aloittavista on 21-vuotiaita tai vanhempia.

Valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta (673/2017, 10 a §) on säädetty opetuksen määrästä perustutkintokoulutuksessa. Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa tutkinnon osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen suorittamiseksi tarvittavan opetuksen ja ohjauksen määrä on vähintään 12 tuntia osaamispistettä kohti.

Asetuksen mukaan tuntimäärä voi kuitenkin olla säädettyä suurempi tai pienempi sen mukaan, millaiset opiskelijan oppimisvalmiudet tai yksilölliset valinnat ovat. Opetuksen ja ohjauksen määrän arvioinnissa on otettava huomioon, että osaamispisteistä säädettyä niitä ei ole tarkoitettu opetusmäärän mitoittamiseen. Tutkinnon osan osaamispisteet päätetään sen perusteella, mikä on tutkinnon osaan sisältyvän osaamisen kattavuus, vaikeusaste ja merkittävyys suhteessa koko tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Tämä säädös on lähtökohtana opetuksen määrän arvioinnille. Koulutuksen järjestäjät päättävät opetusjärjestelyistä oppilaitoksissaan. Osa perustutkintoa suorittavien opinnoista toteutuu työpaikoilla koulutus- tai oppisopimuskoulutuksena myös oppivelvollisuuslain mukaisessa koulutuksessa olevilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei kerää tietoa tutkinto- tai opiskelijakohtaisesti siitä, kuinka paljon eri opiskelijat saavat lähiopetusta tai ohjausta. Opetushallituksen kustannuskyselyn yhteydessä on kuitenkin vuodesta 2021 lähtien kysytty koulutuksen järjestäjäkohtaisia opetus- ja ohjaustuntimääriä henkilöstöryhmittäin. Koulutuksen järjestäjien omalla valtiosuudella järjestetyssä koulutuksessa opetus- ja ohjaustuntimäärät ovat vuosittain hieman vaihdelleet, eikä luvusta voida 2020-luvulla vielä todeta tuntimäärien laskevaa tai nousevaa trendiä. Lukujen avulla ei myöskään voi tehdä päätelmiä siitä, onko opetuksen määrän vaihtelussa kyse esimerkiksi siitä, miten pienissä tai suurissa opetusryhmissä opetusta ja ohjausta annetaan.

Vuodesta 2018 alusta toimeenpantu ammatillisen koulutuksen uudistus vaikutti laajasti ammatillisten perustutkintojen parissa työskentelevien opettajien työnkuvaan. Uudistuksen myötä perinteisen opetustyön ohkeen tulivat opiskelijan kanssa henkilökohtaisista suunnitelmista sopiminen, opiskelijan kannalta tarkoituksenmukaisten oppimispolkujen suunnittelu sekä opiskelijan osaamisen arvioinnin ja palautteen antamisen merkityksen vahvistuminen. Kun opiskelijan osaamisen arviointi siirtyi näytöiksi työpaikkojen aitoihin työtilanteisiin, syntyi paine siirtää myös opetusta työpaikoille. Tämän nähtiin edistävän opiskelijoiden työllistymistä ja lisäävän ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä. Valitettavasti työpaikoilla koulutussopimuksella ja oppisopimuksella opiskeleminen on joiltakin osin leimautunut säästökeinoksi, vaikka

uudistuksen tarkoituksena oli vahvistaa opiskelijoiden työelämävalmiuksia ja samalla mahdollistaa opettajille siirtyminen uudenaikaiseen opettajan työhön.

Ammatilliseen koulutukseen yksi keskeisistä tehtävistä on palvella työelämää. Alojen ja ammattien edustajat osallistuvat tutkinnon perustemääräyksien valmisteluun ja varmistavat, että tutkinnon osat ja niiden ammattitaitovaatimukset vastaavat työelämän osaamistarpeisiin ja tutkinnon suorittanut omaa riittävät taidot työllistyäkseen. Opiskelijat hankkivat ja osoittavat osaamistaan työpaikoilla. Yhdessä opettajien kanssa työskentelevät työpaikkaohjaajat ja työpaikkojen edustajat näyttöjen arvioijina ovat avainasemassa. He ohjaavat oppimista, mutta myös arvioivat sitä, onko opiskelijan osaaminen sellaista, että asetetut tavoitteet ja vaatimukset täyttyvät. Tämän kaltainen työelämäyhteistyö edellyttää koulutuksen järjestäjiltä ja opettajilta tiivistä yhteistyötä työpaikkojen kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain kohdentanut koulutuksen järjestäjille 2,5 miljoonan euron rahoituksen työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämistä ja kehittämistä varten riittävän ja laadukkaan ohjauksen turvaamiseksi työpaikoilla.

Ammatillisesta koulutuksesta valmistuvien perus- ja ammattitaidoissa sekä työelämävalmiuksissa on eroja. Ammatilliset perustutkinnot on tarkoitettu alalle tuleville. Perustutkinto tarjoaa laajat ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä työelämän edellyttämän ammattitaidon vähintään yhdellä työelämän osa-alueella. Todistus ammatillisen perustutkinnon suorittamisesta on eräänlainen ajokortti. Se avaa ovia työelämään, mutta ammatillaiseksi kasvamiseen tarvitaan vielä aikaa ja harjoittelua. Tutkinnon perusteissa määrätty arviointikriteerit mahdollistavat, että tyydyttävän arvosanan voi saada tutkinnon osasta myös silloin, kun opiskelija ajoittain tarvitsee lisäohjeita työskentelynsä tueksi. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnon suorittaneilla osaaminen on erikoistuneempaa ja työelämän tarpeiden mukaisesti kohdennettua syvällisempää ammattitaitoa.

Osaamistakuu on osa koulutuksen järjestäjien tapaa markkinoida ja rakentaa brändiään. Takuun tarjoaminen luo työnantajille mielikuvaa siitä, että koulutuksen järjestäjä toimii vastuullisesti, mikä on omiaan vahvistamaan yhteistyötä työpaikkojen kanssa, tuo mahdollisuuksia opintojen markkinointiin ja sujuvoittaa opiskelijoiden työllistymistä. Nämä kaikki ovat kannatettavia asioita. Säädösten valossa koulutuksen järjestäjien tulee kuitenkin varmistaa opiskelijoiden osaaminen jo opiskeluaikana ennen tutkinnon suorittamista eikä puutteita jälkikäteen paikkaamalla. Tutkintotodistus tulee antaa vain niille opiskelijoista, joilla on tutkinnon edellyttämä osaaminen. Säädökset eivät estä sitä, että tutkinnon jo suorittanut palaa opiskelemaan, korottamaan suorittamia tutkinnon osien arvosanoja tai täydentää osaamistaan uusia tutkinnon osia suorittamalla.

Oppivelvollisuuslaki (1214/2020, 3 luku) säättää oppivelvollisuuden suorittamisen ohjaus- ja valvontavastuusta, johon myös poissaolojen seuranta liittyy. Jos oppivelvollisen opiskelijan opinnot eivät etene henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitusti, koulutuksen järjestäjä ilmoittaa asiasta oppivelvollisen huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle, jonka

vastuulla on huolehtia, että oppivelvollinen suorittaa oppivelvollisuuttaan. Poissaolojen seuraminen ei ole itseisarvo, vaan taustalla on huoli opiskelijoiden hyvinvoinnista. Kun on ilmeinen uhka opintojen keskeytymisestä, opiskelijan tilanne on selvitettävä. Oppivelvolliselle tarjottujen tukitoimien riittävyys on varmistettava ja tarvittaessa oppivelvollinen ohjataan tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Opiskelijan kanssa voidaan etsiä vaihtoehtoisia tapoja suorittaa opintoja. Koulutuksen järjestäjä voi myös auttaa oppivelvollista hakeutumaan muuhun koulutukseen. Jos poissaoloihin puuttumisesta huolimatta oppivelvollinen laiminlyö opintojensa suorittamista, koulutuksen järjestäjä voi katsoa oppivelvollisen eronneeksi, ja oppivelvollisesta tehdään ilmoitus asuinkuntaan, jolle ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy (14 §). Opetus- ja kulttuuriministeriö ei seuraa tai kerää tietoa opiskelijoiden poissaoloista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö suhtautuu vakavasti nuorten hyvinvoinnin ja jaksamisen heikkenemiseen. Tilanteessa on välttämätöntä se, että koulutuksen järjestäjät ja opettajat osaavat hyödyntää ammatillisen koulutuksen joustavuutta opiskelijoiden parhaaksi ja tarjota opiskelijoille riittävästi opetusta, ohjausta ja tukea säädösten edellyttämällä tavalla. Oppimisen tuen saatavuutta vahvistetaan ammatillisessa koulutuksessa säädösmuutoksilla 1.8.2026 alkaen. Selkeytetyn lainsäädännön myötä opiskelijoiden tarvitsema tuki tulee olla saatavilla ajoissa ja yhdenvertaisesti. Hallitusohjelman mukaisesti oppimisen tuen vahvistamiseksi ammatillisen koulutuksen määrärahaa on myös korotettu pysyvästi 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Lisäksi koulutuksen järjestäjien rahoitusmallia uudistetaan vuodesta 2026 alkaen mm. siten, että opiskelijakohtainen rahoitus on korkeampaa lähtötasoltaan heikompien opiskelijoiden osalta, jotta koulutuksen järjestäjällä on riittävät resurssit oppimisen tukemiseen.

Opetushallitus kerää systemaattisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijapalautetta, jonka perusteella opiskelijat ovat pääosin tyytyväisiä saamaansa opetukseen ja opiskeluun ammatillisessa koulutuksessa. Palaute kuitenkin viestii siitä, että tukipalveluihin hakeutuminen voi olla vaikeaa. Lukuvuonna 2024–2025 opintojaan päättäneistä kyselyyn vastanneista reilut 12 % koki, etteivät opiskeluhuoltopalvelut olleet käytettävissä niitä tarvittaessa.

Helsingissä 10.11.2025

Opetusministeri Anders Adlercreutz

VN/31866/2025-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Adlercreutz Anders 91333856D

2025-11-10